

Ny Forskning i Grammatik

Titel:	Italiensk sprogbrug. Et referenceværk for danske specialister i italiensk sprog Projektbeskrivelse	
Forfatter:	Gunver Skytte, Bente Lihn Jensen og Iørn Korzen	
Kilde:	Carl Bache (red.). <i>Ny Forskning i Grammatik</i> , 1993, s. 63-72	
URL:	http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/nfg/issue/archive	

© 1993 by forfatterne og Odense Universitetsforlag

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre numre af *Ny Forskning i Grammatik* (1993-2012) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Italiensk

Italiensk sprogbrug.

Et referenceværk for danske specialister i italiensk sprog

Deltagere: Gunver Skytte (projektleder), KU
                          Bente Lihn Jensen, HHK
                          Iørn Korzen, HHK

Projektstart: 1. september 1993

PROJEKTBEKRIVELSE

I juni måned 1993 besluttede SHF at støtte projektet med en rammebevilling på ca. 1,5 mill. kr. i perioden 1993-98, med projektstart den 1. september 1993. Da projektet således ikke er påbegyndt i skrivende stund, vil den følgende fremstilling blot forme sig som en kort præsentation af projektet.

De tre projektdeltagere er alle lærere i italiensk sprog, Bente Lihn Jensen og Iørn Korzen ved Handelshøjskolen i København, Gunver Skytte ved Romansk Institut, Københavns Universitet (værtsinstitution for projektet), og har alle tre mangeårig undervisnings- og forskningserfaring inden for italiensk lingvistik.

Emnevalget er foretaget på baggrund af overvejelser vedrørende de behov, der er i Danmark for kendskab til italiensk sprogbrug, sammenholdt med foreliggende beskrivelser. Desuden har vi naturligvis også taget projektdeltagernes aktuelle forskningsinteresser og -områder i betragtning for at optimalisere indsatsen, ligesom vi har rettet opmærksomheden mod områder, der i de senere år er blevet beskrevet af italienske lingvister, men som endnu ikke er formidlet til et dansk publikum ud fra en kontrastiv synsvinkel. Det drejer sig især om en række interessante forskningsresultater inden for semantisk og pragmatisk sprogbeskrivelse af italiensk.

I 1990 udkom Svend Bach og Jørgen Schmitt Jensen, *Større italiensk grammatik* (759 pp.), hvori der gives en omhyggelig og detaljeret beskrivelse af italiensk morfologi og syntaks. Det er den første større fremstilling af italiensk grammatik på dansk, og man råder hermed over en særdeles fyldestgørende fremstilling af italiensk morfologi og syntaks for et dansk publikum.

Inden for især pragmatisk og semantisk sprogforskning er der derimod adskillige områder, der fortjener at blive belyst med henblik på at styrke tilegnelse af italiensk sprogbrug set fra et dansk

synspunkt. Med henblik på det reelle behov kan man se på, hvilke former for kontakt der er de mest fremtrædende mellem det danske og det italienske samfund. Eksempelvis kan nævnes følgende områder: politik; jura; teknik; økonomi, erhverv samt bankvæsen; sundhedssektoren; undervisningssektoren; nyhedsformidling; TV-reportage; tekstning af film og video; kunst; arkitektur; design; formidling af italiensk kultur i form af oversættelse af sagprosa og skønlitteratur, skuespil og opera. Det er områder med indbyrdes vidt forskellig sprogbrug, f.eks. m.h.t. informationsstruktur, registervalg, syntaks, leksikon m.m. Hertil kommer, at der langt fra altid er ækivalens m.h.t. tekstsificke træk på hhv. dansk og italiensk. Et meget oplagt eksempel er juridiske tekster på de to sprog. Men også inden for andre tekstarter som f.eks. nyhedsformidling i aviser eller i TV kan der iagttages forskelle.

Vi har hver for sig arbejdet med oversættelse i undervisningen på forskellig måde (bl.a. oversættelsesteori og oversættelseskritik), og har derigennem skaffet os et godt kendskab til disse divergenser. Vi har også erfaring for, at en oversættelse, der virker "vellykket", meget ofte er baseret på, at oversætteren har sans for disse forskelle. Meget ofte kritiseres oversætteren udelukkende for detailfejl, som en forkert oversat glose. Den slags fejl er imidlertid normalt ikke så afgørende for oversættelsens kvalitet, som fornemmelsen for de tekstsificke træk. Lignende iagttagelser gælder for mundtlig eller skriftlig kommunikation i det hele taget.

Hele dette område, der repræsenterer en problematik, som man under ét kunne kalde **tekstækivalens**, har imidlertid ikke været genstand for en omfattende generel kontrastiv forskning (italiensk - dansk bidirektionalt), der anskuer sproglige fænomener i et **pragmatisk og tekstlingvistisk perspektiv** (som et eksempel på en glimrende videnskabelig undersøgelse af et afgrænset område, skal nævnes cand. mag. Hanne Jansens specialeafhandling, der behandler abstraktionsgraden i sagprosaetekster på dansk og italiensk: dette arbejde demonstrerer overbevisende det frugtbare ved en sådan

indfaldsvinkel). - I videre perspektiv er der behov for en forskning, som ud over at bringe information til sprogbrugere, danner basis for nytænkning inden for sprogundervisningen (specielt tænkes på en revurdering af grammatikbegrebet og grammatikkens placering i undervisningen, samt en fornyelse af undervisningen i aktiv sprogfærdighed, mundtligt og skriftligt).

Det referenceværk, som vi stiler imod at udarbejde, skal for det første omfatte en generel redegørelse for tekstækvivalens kontrastivt dansk - italiensk **Tekstarter og sprogvariation**: en række udvalgte tekstarter, omfattende både skrift- og talesprogtekster karakteriseres kontrastivt m.h.t. ligheder og forskelle i opbygning af informationsstruktur, registervalg, syntaks, leksikon mm. For det andet er det hensigten at give en mere detaljeret beskrivelse af en række udvalgte delområder: **Reference og andre sproglige relationer, Modalitet og Konnexion**. Disse delområder gøres til genstand for en generel metodisk-teoretisk tilgang, idet der er tale om områder, hvor den foreliggende almenlingvistiske forskning, er præget af store divergencer m.h.t. det anvendte begrebsapparat og m.h.t. kategoriseringsproblematikken, og på grundlag heraf beskrives fænomenerne i kontrastivt perspektiv generelt og tekstspecifikt.

Under hensyntagen til vores varierende tidsmæssige engagement i projektet, har vi fordelt ansvaret for de enkelte afsnit således, at alle tre deltagere bidrager til hovedafsnittet om **Tekstarter og sprogvariation**, idet Gunver Skytte som projektleder og som den, der har den største andel af frikøb, har hovedansvaret. De øvrige tre områder er fordelt på de enkelte deltagere således: Iørn Korzen: **Reference og andre sproglige relationer**, Bente Lihn Jensen: **Modalitet**, Gunver Skytte: **Konnexion**.

Afhængigt af hvorledes projektet skrider frem, overvejer vi eventuelt at inddrage andre områder, som til dels er beslægtede med de her nævnte, og som vi skønner, det er formålstjenligt at underkaste en nærmere undersøgelse, f.eks. en uddybning af tema-remastrukturen

på dansk og italiensk, af temporalitet og aspektualitet, samt af nominalsyntagmets hypotaktiske opbygning, herunder verbalsubstantivers valens.

Vi skal i det følgende kort skitsere de problemstillinger, som arbejdet med de enkelte afsnit indledningsvis giver anledning til:

Tekstarter og sprogvariation:

Indkredsning og udvælgelse af de tekstarter (i både skrift- og tale-sprog), der er repræsentative i forhold til de faktiske behov for sproglig kommunikation mellem Danmark og Italien. Indsamling af egnet materiale. Metodiske overvejelser m.h.t. kriterier for sproglig karakteristik enkeltsprogligt og kontrastivt. En spændende inspirationskilde for en sådan kontrastiv undersøgelse foreligger f.eks. i Peter Koch / Wulf Oesterreicher, *Gesprochene Sprache in der Romania: Französisch, Italienisch, Spanisch*, Tübingen, 1990.

Reference og andre sproglige relationer:

Referenceproblematikken kan groft sagt inddeles i to aspekter: relationerne mellem sproget og verden og relationerne mellem de forskellige sproglige udtryk. De to aspekter er i høj grad interaktive. Undersøgelsen heraf (som grundet andre forskningsopgaver først påbegyndes i efteråret 1995) vil koncentrere sig om nominer og nominalsyntagmer og indledningsvis skitsere de forskellige "niveauer" i den semantiske analyse: lekset og dets denotation (de leksikalske træk, "intensionen", som er afgørende for "ekstensionen"), nominalsyntagmets potentielle betydningsmuligheder af begreb, kategori og afgrænset størrelse og endelig nominalsyntagmets konkrete reference i en givet sammenhæng, læsningen af en specifik vs. non specifik betydning, og hvis non specifik: betydning af begreb/kategori vs. betydning af afgrænsede størrelser.

En definit NP's betydning er helt afhængig af fortolkningen af determinantens relatering, dvs. tekstintern (anaforisk/kataforisk) vs. tekstekstern (deiktisk/generisk) henvisning. Den bestemte artikel opfattes således, parallelt med en række pronominer, som et rent henvisende tegn, og undersøgelsen ønsker bl.a. at indkredse det komplicerede forhold mellem anaforiske NP og tekstuniverset.

Særlig interessant i en kontrastiv undersøgelse dansk - italiensk er brugen af NP med betydning af kategori, dvs. dels de generiske strukturer: "en kat/katten/katte er klog(e)", dels udtryk med incorporerede NP af typen "at købe bil", "at have kat", "at skifte skjorte" o.l., hvor artikelbrugen varierer meget mellem de to sprog.

Modalitet:

Termen 'modalitet' anvendes her i bredere forstand end normalt idet holdningsbegrebet er udvidet til også at omfatte den synsvinkel (personlig vs. upersonlig) afsender anlægger i forhold til en given situation samt afsenders attitude (bl.a. formel vs. mindre formel/familiær) i forhold til modtager.

Undersøgelsen vil primært omfatte pragmatisk-semantiske aspekter som sproghandling, afsenders holdning til det propositionelle indhold (dels m.h.t. faktualitet, dels m.h.t. den ovenfor nævnte synsvinkel), samt afsender-modtagerforholdet i en given situation. Disse aspekter afspejler sig på forskellig vis i teksten, dels implicit dels eksplicit: i sidste tilfælde bl.a. i tempus-modusbrugen (med 'modus' menes såvel syntetisk som analytisk modus), i brug af modaladverbialer, i sætningstype, samt i diatese-brug.

Set i kontrastivt perspektiv er området karakteriseret ved markante og nuancerede manifestationsforskelle, primært inden for tempus-modus brug (italiensk har langt flere syntetiske former end dansk,

samtidig med at brugen af modalverber i visse tekstarter vinder mere og mere terræn). Dette nødvendiggør udarbejdelsen af et beskrivelsesapparat der passer på begge sprog.

Konnexion:

Termen konnexion er her anvendt i den betydning, som tekstlingvistikken tillægger den, nemlig som angivelse af den pragmatiske/semantiske/logiske relation, der består mellem sætninger og større tekstafsnit, og som kan udtrykkes eksplicit ved *konnektorer* (som f.eks. konjunktioner, adverbier, adverbielle udtryk mm., og for talesprogets vedkommende også ved parallelsprog) eller implicit. Valg mellem eksplicit og implicit konnexion såvel som valg mellem ensbetydende konnektorer er i høj grad betinget af tekststart. I kontrastivt perspektiv er det interessant at iagttage, at der kan være udprægede forskelle i valget af konnektorer ved identiske tekstarter. - Den teoretisk-kritiske tilgang til kategoriseringsproblematikken (kriterier for kategorisering og terminologi varierer stærkt mellem forskellige forskningsmiljøer og -skoler) er ubetinget nødvendig med henblik på en hensigtsmæssig behandling af emnet i kontrastivt perspektiv. - Der foreligger en del interessante og spændende forskningsresultater vedrørende konnexion i italiensk, mens der for dansk næppe findes tilsvarende omfattende studier. En del af forskningen vil omfatte etablering af et korpus vedr. dansk. - Et nyere arbejde, som er meget inspirerende for denne del af projektet, er Vincenzo Lo Cascios afhandling om argumentativ konnexion: *Grammatica dell'argomentare*, Firenze, 1991, som også indeholder interessante iagttagelser m.h.t. træk, der er specifikke for italienske argumentative tekster i forhold til samme teksttype på andre sprog.

Vi planlægger en afsluttende publikation, der fremlægger de samlede resultater af vores forskningsindsats, skrevet på dansk for

danske og skandinaviske specialister inden for fagområdet italiensk sprog, samt for danske og skandinaviske sprogforskere, der beskæftiger sig med andre sprogområder, men som kan have interesse i at konsultere en fremstilling af den planlagte art.

Desuden planlægger vi en række delpublikationer (artikler og kongresindlæg) på italiensk (alternativt fransk eller engelsk) vedr. de forskningsresultater, som vi har behov for at diskutere med et internationalt specialistpublikum, og som vi omvendt skønner kan være af interesse fagligt for forskerkolleger. - Vi er endvidere interesseret i at indlede en dialog med den ovenfor nævnte målgruppe ved løbende at diskutere vores projekt med andre med henblik på at sikre en bred anvendelighed af det endelige resultat.

